

Snem Slovenskej republiky 1944

I. volebné obdobie.

12. zasadanie.

Zpráva

o 144. zasadnutí Snemu Slovenskej republiky
v Bratislave v stredu 15. novembra 1944.

Obsah:

Strana:

Oznámenia predsedu:

Otvorenie zasadnutia	3
Prejav predsedu Dr. Martina Sokola	3
Oznámenie o vymenovaní členov Najvyššej rady obrany štátu	3
Ospravedlnenie neprítomnosti	4
Dovolenky	4
Od vlády došlo	4
Došlé nariadenia s mocou zákona	4
Rozdaná tlač	4
Oznámenie predsedu o najbližšom zasadnutí	12
Zakľúčenie zasadnutia	12

Program:

1. Zpráva kultúrneho a rozpočtového výboru o vládnom návrhu zákona o Štátnom observatóriu	4
Reč zpravodajcu Husáreka	4
Rozprava odpadá	4
Hlasovanie o návrhu	4
Prijatie návrhu hlasovaním	5
2. Zpráva kultúrneho a rozpočtového výboru o vládnom návrhu zákona, ktorým sa menia ustanovenia zákona o služobných pla- toch opatrovateliek na niektorých neštátnych opatrovníkoch	5
Reč zpravodajcu Hancku	5
Prikročenie k rozprave	5
Reč poslanca Dr. Körpera	5
Koniec rozpravy	11
Zpravodajca sa zriekol záverečného slova	11
Hlasovanie o návrhu	11
Prijatie návrhu hlasovaním	11

3. Zpráva rozpočtového výboru o usnesení úsporného a kontrolného výboru o darovaní budovy bývalého štátneho gymnázia a telocvične v Ružomberku	11
Reč zpravodajcu Hollého	11
Rozprava odpadá	12
Hlasovanie o návrhu	12
Prijatie návrhu hlasovaním	12
4. Zpráva rozpočtového výboru o usnesení úsporného a kontrolného výboru o darovaní pozemku Štátnej nemocnice v Topoľčanoch na zriadenie asfaltového chodníka	12
Reč zpravodajcu Hollého	12
Rozprava odpadá	12
Hlasovanie o návrhu	12
Prijatie návrhu hlasovaním	12

Zasadnutie otvorené o 16. hod. 29. min.

Prítomní:

Predseda Dr. Martin Sokol.

Podpredsedovia: Dr. Karol Mederly, Dr. Pavol Opluštil.

41 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

Členovia vlády: Dr. Štefan Tiso, Dr. Aladár Kočíš a Štefan Hašík.

Šéf Úradu propagandy: Tido J. Gašpar.

Za Sekretariát Snemu: tajomník Snemu Dr. František Foltín a ministerský radca Dr. Alexius Čelko.

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Otváram 144. zasadnutie Snemu Slovenskej republiky a zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

(*Poslanci ustávajú.*)

Slávný Snem!

Dňa 17. septembra 1944 bol surovým spôsobom zavraždený člen nášho Snemu, poslanec Anton Šalát.

Anton Šalát narodil sa 12. júna 1892 v Nitrianskych Necpaloch. Ľudové školy a štyri triedy gymnázia vychodil u Piaristov v Prievidzi. Ďalšie štyri ročníky gymnázia absolvoval v Banskej Bystrici, kde aj maturoval. Po skončení bohosloveckých štúdií v Banskej Bystrici vysvätený bol roku 1916 za kňaza. Najprv bol kaplánom v Čiernom Balogu, potom v Detve a vo Zvolene. Od roku 1919 bol členom profesorského sboru reálky vo Zvolene a od roku 1932 spravoval rím.-kat. faru v Hájnikách.

Už ako bohoslovec písal články do slovenských časopisov a pred prevratom viedol viaceré kurzy slovenčiny. Od obnovenia Hlinkovej slovenskej ľudovej strany bol stále jej funkcionárom a s plnou vervou zúčastňoval sa národnej práce v rozličných korporáciách, hlavne v Spolku sv. Vojtecha, v Matici slovenskej, v Jednote slovenských katolíckych žien, v Katolíckom skaute a v Orle. Dlhé roky bol členom rady a zastupiteľstva mesta Zvolena. Redigoval a vydával časopis „Zábavník“ a administroval časopis „Náš priateľ“. Z jeho pôvodných knižných prác sú známe: „Boľševická víchrica“, „Obete boľševizmu“, „Proti boľševizmu“, „Vodca na Javorine“ atď.

Roku 1929 bol zvolený ako kandidát

Hlinkovej slovenskej ľudovej strany za poslanca pražského parlamentu. Od roku 1939 bol poslancom Snemu Slovenskej republiky a od počiatku zastával funkciu podpredsedu sociálneho a zdravotného výboru. V marci 1939 bol pri českom puči zavretý a väznený na sédrii v Banskej Bystrici. Pričinil sa o založenie časopisu „Štúrov hlas“ a bol jeho redaktorom. Viac rokov bol okresným predsedom HSLS a okresným cirkevným školdozorcom vo zvolenskom okrese.

Poslanec Anton Šalát patril do radu nezištných ľudáckych pracovníkov, ktorí svoj život obetovali za národ. Burcoval slovenský ľud za národné práva a zápalom roznecoval aj ostatných ľudáckych pracovníkov. Ako povedomý Slováč zásadne sa staval proti prúdom, ktoré znamenajú pre národ záhubu. Do posledného dychu stál v útočnom rade a v tomto útoky aj padol.

Snem Slovenskej republiky úprimne trúchli nad stratou poslanca Šaláta a vyjadruje svoje najväčšie opovrzenie vrahom, ktorí nám ho vyrvali navždy z radov statočných národných bojovníkov!

Česť pamiatke poslanca Antona Šaláta!
(*Poslanci sadajú.*)

Oznamujem, že pán prezident Republiky rozhodnutím z 8. novembra 1944 vymenoval podľa § 10 ods. 1 zákona č. 131/1936 Sb. z. a n. za členov Najvyššej rady obrany štátu ministra financií Dr. Mikuláša Pružinského, ministra národnej obrany Štefana Hašíka, ministra hospodárstva Dr. Geju Medrického, ministra dopravy a verejných prác Ing. Ľudovíta Lednára a predsedu Najvyššieho úradu pre zásobovanie Dr. Štefana Ondrušku.

Ospravedlnenie neprítomnosti.

Svoju neprítomnosť ospravedlnili páni poslanci Dr. Pavol Florek, Ondrej Schlosser, Dr. Adalbert Gabriel, Ján Danko, Michal Klímko a František Bošňák.

Dovolenky.

Podľa § 2 ods. 3 rokovacieho poriadku udelil som do 10. februára 1945 dovolenku pánu poslancovi Dr. Jozefovi Fundárkovi.

Od vlády došlo:

Predsedníctvo vlády oznámilo, že vláda na zasadnutí 9. novembra 1944 sa usniesla odvolať vládny návrh zákona o podriadení príslušníkov Hlinkovej gardy, Hlinkovej mládeže a príslušníkov štátnej polície vojenskej súdnej právomoci.

Došlé nariadenia s mocou zákona.

Pán predseda vlády v smysle § 44 ods. 3 Ústavy predložil Snemu tieto nariadenia s mocou zákona:

zo dňa 23. októbra 1944 č. 193 Sl. z. o úprave niektorých služobných (pracovných) pomerov za brannej pohotovosti štátu,

zo dňa 23. októbra 1944 č. 195 Sl. z. o rozšírení obvodu Advokátskej komory v Bratislave na celé územie štátu a o dočasnej úprave niektorých právnych pomerov v advokácii,

zo dňa 20. októbra 1944 č. 196 Sl. z. o dočasnej úprave verejného notárstva.

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Tieto nariadenia s mocou zákona pri-delujem výboru ústavnoprávnemu.

Rozdaná tlač.

Na dnešnom zasadnutí sa rozdala táto tlač:

Zprávy o 141., 142. a 143. zasadnutí Snemu Slovenskej republiky.

Zpráva kultúrneho a rozpočtového výboru o vládnom návrhu zákona o Štátnom observatóriu.

Zpráva kultúrneho a rozpočtového výboru o vládnom návrhu zákona, ktorým sa menia ustanovenia zákona o služobných platoch opatrovateliem na niektorých neštátnych opatrovníkoch.

Zpráva rozpočtového výboru o usnesení úsporného a kontrolného výboru o

darovaní budovy bývalého Štátneho gymnázia a telocvične v Ružomberku.

Zpráva rozpočtového výboru o usnesení úsporného a kontrolného výboru o darovaní pozemku Štátnej nemocnice v Topoľčanoch na zriadenie asfaltového chodníka.

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

Začneme rokovať o 1. bode programu, ktorým je:

1. Zpráva kultúrneho a rozpočtového výboru o vládnom návrhu zákona o Štátnom observatóriu.

Zpravodajcom je pán poslanec Vojtech Husárek.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca Husárek:

Slávny Snem!

Slovensko má nevšedný dar prírody vo Vysokých Tatrách, ktorý dar treba využiť nielen po stránke turistickej, po stránke cudzineckého ruchu, ale využítkovať treba všetky výhody tatranskej polohy i na poli kultúrnom a vedeckom.

Snem Slovenskej republiky v minulom roku prijal zákon o Štátnom meteorologickom ústave. Teraz prejednáva nový zákon.

Týmto novým zákonom dáva sa pevný právny podklad Štátnemu observatóriu a riešia sa i niektoré otázky jeho organizácie. Organizačný poriadok vydá minister školstva a národnej osvety. Na služobné a platové pomery zamestnancov observatória vzťahujú sa predpisy štátno-zamestnanecké. Osobné a vecné výdavky hradí štát.

Uzákonením predloženého návrhu nevznikne pre štátnu pokladnicu nijaké nové zaťaženie, nakoľko predvídané výdavky prelimitované boli už v kap. 9 riadneho štátneho rozpočtu na rok 1944.

Kultúrny a rozpočtový výbor rokoval o tejto osnove zákona 8. novembra 1944, vykonal na pôvodnej osnove niektoré štylárne zmeny a odporúča slávnemu Snemu, aby vládny návrh prijatý bol v predložennom znení. (*Potlesk.*)

Predseda Dr. Sokol (*cengá*):

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Budeme hlasovať o osnove zákona o Štátnom observatóriu.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Osnova má 7 paragrafov, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborov.

Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca **Husárek**:

Nie sú.

Predseda Dr. **Sokol**:

Zmeny nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej 7 paragrafmi, nadpisom a úvodnou formulou podľa zprávy výborov, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona podľa zprávy výborov.

Predseda Dr. **Sokol (cengá)**:

Týmto je vybavený 1. bod programu. Nasleduje 2. bod, ktorým je:

2. Zpráva kultúrneho a rozpočtového výboru o vládnom návrhu zákona, ktorým sa menia ustanovenia zákona o služobných platoch opatrovateliek na niektorých nešťátnych opatrovníkoch.

Zpravodajcom je pán poslanec Anton **Hancko**.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca **Hancko**:

Slávny Snem!

Pri vykonávaní zákona č. 288/1941 Sl. z. vyskytly sa podstatné pochybnosti o penzijnom poistení nešťátnych opatrovateliek opatrovní, vyhlásených za potrebné podľa § 1 uvedeného zákona.

Nešťátne opatrovatelky sú doteraz poistené u Krajského učiteľského penzijného fondu, spravovaného štátom, ale len po výšku penzijných nárokov, určených starými uhorskými predpismi. Úpravou služobných požitkov podľa § 3 zákona č. 288/1941 Sl. z. zvýšila sa penzijná základňa týchto opatrovateliek a nevyriešená ostala otázka, v prospech koho sa majú srážať penzijné príspevky z rozdielu penzijnej základne, vzniklého touto úpravou.

Hoci zvýšené penzijné požitky platí v skutočnosti štát, predseda nemá zákonom výslovne určený nárok na penzijné prí-

spevky, takže podľa doterajšieho právneho stavu nedostáva vlastne nijakú protihodnotu za penzijné požitky, ktoré vypláca.

Podobne nie je jasne vyriešená ani otázka nemocenského poistenia nešťátnych opatrovateliek. Čirou interpretáciou zákona nemožno v danom smere odstrániť pochybnosti, preto treba zákon č. 288/1941 Sl. z. aj v tejto časti novelizovať.

Uzákonením navrhovanej osnovy nevzniknú pre štátnu pokladnicu nové výdavky, lebo upravuje len faktický stav a odvádzanie penzijných príspevkov sa rieši v záujme štátnej pokladnice.

Podľa usnesenia kultúrneho a rozpočtového výboru zo dňa 8. novembra 1944 navrhujem, aby slávny Snem vládnou osnovu zákona s prevedenými štýlárskymi zmenami uzákonil. *(Potlesk.)*

Predseda Dr. **Sokol (cengá)**:

Prikróčíme k rozprave.

K slovu sa prihlásil pán poslanec Dr. **Körper**.

Dávam slovo pánu poslancovi Dr. **Körperovi**.

Poslanec Dr. **Körper**:

Slávny Snem!

Vládny návrh zákona, ktorý máme odhlasovať, je ďalším ohnivkom v nepretržitej reťazi našej slovenskej štátnej politiky, tej politiky, ktorá sa predovšetkým opiera o tie najvyššie mravné hodnoty ľudstva a národa.

Teraz, keď po päť a polročnom šťastlivom jestvovaní slovenského štátu zastihol nás prvý mohutný úder, z ktorého sa iba ťažko vzpomätáme, dvíhame svoje ťažko poráňané ruky, aby sme v doliehajúcom prítmi dnešných ťažkých časov zas len nahmatali okolo seba tieto vysoké hodnoty, držali sa ich ešte pevnejšie, ako doteraz, a dali sa na cestu vyzdravenia a obnovy.

Bolo by bohorúhaním, keby sme sa ponosovali na svoj osud. Už to, že počnúc od 6. októbra 1938, a najmä od 14. marca 1939, keď ostatná Európa krvácala a kvílila, strácala výkvet ľudstva, a chodila po trpkých cestách strádania a heroizmu, náš štát ako ostrôvok usporiadaného pokoja a blahobytu mohol sa venovať svojej výstavbe politickej a hospodárskej, je takým výnimočným darom Božím, takým vzác-

nym požehnaním Prozreteľnosti, že musíme za tieto roky vďaka vzdávať Bohu nielen teraz, ale po všetky budúce veky našich dejín.

Teraz, keď sa po tejto hroznej búrke jedna za druhou trhajú nad našimi hlavami čierne mrákavy nešťastia, môžeme si úprimne vyznať, že čím dlhšie trvala doba prvých blažených rokov nášho mladého štátu, tým menej sme chceli uveriť tomu, že je možný tento pomerne vysoký blahobyť a že sú možné tieto usporiadané pomery uprostred zúriacej vojny. Mali sme vždy obavy, že je to iba číry sen, ktorý sa musí raz skončiť. Ako každý človek sa akosi bojí svojho vlastného šťastia, tak žila aj v nás akási tajná bázeň, akási predtucha, že na konci tento krvavý vojnový osud aj nám ponúkne svoj kalich utrpenia.

A tento kalich veru nás neminul.

Ide teraz o to, aby sme z jeho trpkosti nečerpali otravu, ale fanatickú odvahu: vytrvale slúžiť ďalej Božej a veci národnej. V nešťasti sa utvrdzuje ľudská duša vo svojich najkrajších čnostiach a vo svojej mohutnej sile. Tak to má byť aj s národom. Preto podstatu všetkého toho, čo sa na Slovensku stalo v septembri tohto roku, nesmieme vidieť iba v rozličných príčinách, ktoré toto nešťastie priviedly, ale v prvom rade v odpovedi na otázku, čo chcela Božia Prozreteľnosť týmto dopustením dôcieliť. Keď chcela táto Prozreteľnosť, aby sme sa ešte lepšie primkli k onému osudovému európskemu spoločenstvu, ktoré tak fanaticky bráni tie najvyššie hodnoty ľudstva, — keď chcela táto Prozreteľnosť, aby sme lepšie a ostrejšie videli svoje vlastné chyby, — a keď nás prinucuje k tomu, aby sme si skúmali pred svetovými dejinami svoje národné svedomie, tak synovskou úctou ďakujeme Bohu aj za toto krvavé poučenie.

To, že sa tu skutočne a krvou dokázala a upevnila osudová spoločnosť európska, najmä heroická vernosť nemeckého národa oproti garantovanému štátu slovenskému, už boli hodnotili naši najvyšší činitelia vládni, najmä náš pán prezident.

Aj rozličné chyby, ktoré po smutných udalostiach na Slovensku sú nám zjavnejšie v štátnom aparáte, sa postupne odstraňujú. Tu, na tejto posvätnnej pôde slo-

venského parlamentu, zostáva nám ešte jedna úloha: posvietiť na veci **so stanoviska slovenského národného svedomia.**

Slovenský parlament tiež musel obeť neodvratnému osudu dva nádejné životy, slovenský Snem tiež priniesol svoju krvnú obeť, preto má právo pretriasať minulé nešťastie národa aj ako spolupriateľ a ako krvavo poškodený činiteľ.

Lebo, slávny Snem, koniec koncov celý puč bol na strane nepriateľskej stále apostrofovaný ako spravodlivá revolúcia národa, ako odčinenia údajnej krivdy, ktorá sa stala vtedy, keď slovenský Snem tu v tejto dvorane vyhlásil samostatný slovenský štát.

My z plnosti svojho srdca sme presvedčení o hriechnej falošnosti tohto tvrdenia. Nielen my, poslanci, ale s nami celý náš národ slovenský čistým okom sa môžeme pozerat do budúcnosti, lebo máme svedomie isté a spokojné. Spokojnosť nášho svedomia nespočíva iba v samozrejmom fakte, že sme uskutočnili ten najvyšší ideál národa, ale aj v tom, že sme si dali svoje ďalekosiahle politické činy overiť sekulárnymi faktormi svetových dejín. Vzácna, ba podstatná nám bola smluva s Nemeckom, ktorá nám garantovala onu najpevnejšiu a najslobodnejšiu podstatu národného života, ktorú nám do roku 1939 nijaká iná mocnosť na svete ani priznať nechcela. Ale nie menej vzácny nám bol aj onen historický čin, ktorým svätá Stolica uznala náš slovenský štát. Pre nás pápež je najvyšším a neomylným posudzovateľom národného svedomia, a preto pápežské „Amen“ na najskvelejšie dielo slovenské, na založenie samostatného slovenského štátu, znamenalo pre nás najvyššie a najsvätejšie potvrdenie čistoty nášho úmyslu a istoty svedomia.

Teraz, v časovom odstupe si musíme uvedomiť význam a pravdu slov pápeža Pia XII., ktoré bol adresoval nášmu národu pri nástupnej audiencii nášho vyslanca Karola Sídora dňa 7. júla 1939, vo sviatok sv. Cyrila a Metoda, apoštolov slovanských. Citujem ich, ako sú uverejnené v trnavskom biskupskom cirkulári v slovenskom preklade: Sv. Otec schvaloval úmysel slovenského štátu, aby sa verejnoprávne priateľstvo medzi apoštolskou Stolicou a novou Slovenskou republikou tvorilo, vyvíjalo a upevňovalo a to

v úplnej shode s vôľou toho národa, ktorý je katolíckej viere a cirkvi cele oddaný. Potom doslovne pokračoval: „Tieto naše časy, plné premien, ktorých budúce následky ťažko možno predvídať, od slovenského národa vyžadujú si nové a veľké ťarchy a povinnosti. Za takýchto okolností vyžaduje sa od ľudu veľa duchovných a hmotných obetí, veľa prozretelnosti a múdrosti a konečne veľa takého citenia, ktoré túži po priateľskom vzájomnom príbuzenskom pomere.“

Slávny Snem!

Možno, že tieto nové a ťažké ťarchy a povinnosti iba teraz sa budú valiť na náš národ a na náš mladý štát. Pred piatimi rokmi skoro sme nechceli rozumieť týmto prorockým pápežským slovám. Ale hlavnou vecou je, že slovenský národ a jeho samostatný štát má aj na tieto ťažkosti požehnanie najvyššieho pastiera kresťanských duší. A neboli by sme dostali toto uznanie a toto požehnanie od svätej Stolice, keby naša vec nebola bývala spravodlivo a prisne uvážená na väzkach večnej diplomacie pápežskej a nebola by nájdená v úplnom poriadku. Legálnym spôsobom zvolení zástupcovia národa, rozhodujúci na základe tých istých zákonov bývalej republiky, za ktoré bojujú údajne aj odporcovia naši, vyhlásili tento štát a tým zachránili pre národ budúce roky vládnutia a rozkvetu. Toto uznával a videl pápež v slovenskom štáte. A toto zaistilo aj pre náš Snem istotu svedomia.

K tejto istote prispel aj otcovský ohlas našich slovenských arcipastierov. Z príležitosti zvolenia prvého prezidenta slovenského štátu vydali slovenskí katolícki biskupi nádherný pastiersky list 24. októbra 1939, ktorý odznel zo všetkých posvätných kazateľníc Slovenska, z tých kazateľníc, z ktorých sa ozývalo vždy iba čisté národné a ľudské svedomie.

Nemáme sa my pevne držať toho štátu, ktorý slovenskí biskupi zvelebovali svojimi vzletnými slovami? Citujem doslovne:

„Slovenský národ v ostatnom roku prežil viac, ako predtým cez dlhé tisícročie. Nejedna chvíľa tohoto roku bola ozaj ťažká a osudná. Neraz sa zdalo, že záblesk slobody, ktorý mu pred dvadsiatimi rokmi zasvietil, vyhasne. Že bude roz-

kúskovaný, roztrhaný, rozdrtený ako ešte nikdy, azda i z počtu národov vymazaný.

No, Boh nedal zaniknúť a zahynúť svojmu vernému a veriacemu ľudu — tak pokračuje Pastiersky list —, ba povzniesol ho do netušenej výšiny. Dnes už uradostneným srdcom padáme v prach pred velebou Božou a ďakujeme za všetko to, čo ráčil dať slovenskému ľudu. Utrpenia niekoľkých mučeníkov a oduševnenú vytrvalosť širokých vrstiev použila Božia opatera, aby vymanila náš národ z každého poddanstva. Bez prelievania krvi darovala mu vrchol národných snáh: štátnu samostatnosť. Samostatnosť, za ktorú mnohé iné národy dlho a krute musely a musia bojovať.“

Pastiersky list končí týmito slovami:

„Temer z ničoho, nad všetko očakávanie, mimoriadnou Božou milosťou, povstal slovenský štát, — v tom Bohu, ktorý nám ho dal, v ňom skladáme svoju pevnú nádej, že tento náš štát dobudujeme, udržíme, a v ňom pokojný, blažený a krásny život zaistíme každému občanovi, ktorý je dobrej vôle, a ochotný je spolu s nami vo svornosti a podľa príkazov kresťanských žiť.“

V tejto nádeji vítame Slovenskú republiku — hovoria slovenskí katolícki biskupi —, v tejto nádeji modlíme sa za ňu každý deň a staviame ju pod ochranu Trojjediného večného Boha, u ktorého nech oroduje za ňu patrónka slovenského národa, Sedmibolestná Panna Mária, naši svätí patróni Cyril a Metod, Andrej a Beňadik i blahoslavení mučeníci košickí. V tejto nádeji udeľujeme svoje arcipastierske požehnanie celému štátu slovenskému, jeho prezidentovi, ministrom, zákonodarcom a všetkým predstaveným, všetkým ustanovizniám a občanom v mene Boha, Otca i Syna i Ducha svätého, ktoré požehnanie nech spočíva na nás všetkých teraz a na veky vekov. Amen!“

Slávny Snem!

Porovnajme dnes tento pastiersky list s nepriateľskou propagandou a nedávno organizovanou činnosťou našich neprajníkov, ktorou chceli zničiť tento štát.

Tu radosť a nadšenie nástupcov apoštolských, ktoré sa pripojilo k radosťi a nadšeniu celého národa — tam nenávisť a stále hrubé nadávky.

Tu prizvukovanie, že slovenský štát sa zrodil bez krviprelievania a fakt, že za šesť rokov na Slovensku iste v dôsledku Božieho požehnania nebol násilne vyhasnutý ani jeden ľudský život — tam už aj púhy pokus o zničenie slovenského štátu znamenal potoky nevinnnej krvi.

Tu slovenskí biskupi, Blaha, Kmeťko, Vojtášák, Jantusch, Čársky, Buzalka a Skrábik — tak sú podpísaní —, sami osvedčení národovci, prizerajú na budovateľskú prácu národa a na jeho krásny duševný rozkvet — tam sa cynicky Kochajú v nesmyselnom rúcaní všetkého, čo si národ z vlastných mozolov vytvoril.

Na ktorej strane je svedomie čisté a spokojné, to je ľahko posúdiť.

A podobne sa osvedčilo aj slovenské evanjelictvo. Senior Ľudovít Šenšel v Cirkevných listoch 31. marca 1939 prizvukuje síce, že slovenské evanjelictvo na základe žilinskej dohody stavia sa proti ďalšiemu trhaniu federatívnej republiky Slovákov, Čechov a karpatských Ukrajincov, ale preto sa v mene evanjelikov osvedčuje takto:

„Teraz však, keď samostatný slovenský štát stal sa skutkom, slovenské evanjelictvo stavia sa bez akejkoľvek výhrady na jeho pôdu.

Robí to vo vedomí, že osudy národov sú v rukách Božej Prozreteľnosti a že teda aj skutočnosť slovenského štátu stala sa z vôle Boha všetkých národov, ktorý veľiké veci učinil s malým národom slovenským.

Veď nebol by to Slovák — tobôž Slovák evanjelik — ktorý by sa netešil najvyššiemu prejavu národného života: samostatnému slobodnému štátu slovenskému.

Nebol by to Slovák — tobôž Slovák evanjelik — ktorý by zo všetkých svojich síl od Boha mu daných nechcel pracovať na udržaní a zveľadení možnosti, poskytovaných suverénnym slovenským štátom.“

Čisté svedomie slovenského Snemu je teda overené aj s tejto strany. Ba čo viac, práve Evanjelické listy uspokojujú aj v inom smere naše svedomie, a to v tom smere, že sme slovenskému štátu zabezpečili blahovôľu a pomoc nemeckú. To je vzácné pre nás preto, lebo najmä vo spojitosti s poslednými udalosťami sa zdalo, akoby mnohí zneužívali svoju príslušnosť

k evanjelickej cirkvi, a v mene slovenských evanjelikov šířili protinemeckú náladu. Cirkevné listy, taktó časopis venovaný záujmom cirkvi evanjelickej na Slovensku, ešte za autonómie Slovenska 23. decembra 1938 priniesol pozoruhodný článok, v ktorom je podrobená dôkladnej kritike politika Dr. Eduarda Beneša, a to nielen z evanjelického cirkevno-politického, ale aj zo štátneho stanoviska. Článok sa zaoberá s katastrofou bývalej ČSR a hľadá hlavného vinníka. Citujem doslovne:

„Zodpovednosť za našu katastrofu padá v prvom rade na našu nešťastnú zahraničnú politiku, — a keďže celých 20 rokov v nej rozhodoval Dr. Eduard Beneš, zodpovednosť padá na neho. Jeho osoba, jeho ľavičiarska orientácia znemožnila dohodu s mocným nemeckým susedom... Socialistická orientácia reprezentovaná Benešom vyvolala nepriateľstvo proti nám nielen v Nemecku, ale aj v Itálii a vyvolávala odpor aj v našich malodohodových spojencoch. Všetky iné štáty, hovoria Cirkevné listy, mali lepšiu zahraničnú politiku, vedeli sa dohodnúť s Nemeckom, iba naša Benešom riadená zahraničná politika nie. Hitler vo svojej norimberskej reči zreteľne vyhlásil: Tu staja dvaja muži proti sebe: Beneš a ja... Najväčšia chyba bola v tom — pokračuje článok —, že sa pripustilo k otvorenému konfliktu medzi nami a Nemeckom. Preto najväčšiu vinu nesú tí, ktorí tento konflikt vyvolali. Až potom možno hovoriť o vine našich spojencov, Francie a Ruska, ktorí nás opustili. Ale aj v tom nesie vinu naša zahraničná politika, keďže sa spoliehala na týchto spojencov. Veď toľko ráz sme boli upozornení, že Francija nám nepôjde na pomoc a tak ani Rusko a Anglia. Avšak Beneš nedbal týchto upozornení. On mal vždy „svoj plán“. Ten mu bol viac, než skutočnosť. Teraz vidíme, kam nás priviedol jeho plán.“

Hľa, slávny Snem, tento názor, hlásaný v tých evanjelických kruhoch, ktoré sa kriticky dívaly na všetky okolnosti, medzi ktorými sa rodil slovenský štát, dáva nám dostatočnú záruku k tomu, že slovenský Snem konal štátnickou múdrosťou, keď súhlasil nielen s nemeckou spoluprácou, ale aj s nemeckou garanciou.

Ten istý článok v Cirkevných listoch zazlieva českomoravským evanjelikom, že

po Benešovom príklade až bigotne boli orientovaní socialisticky, kdežto, vraj, evanjelikom na Slovensku socializmus bol cudzí pre svoje protináboženské tendencie. Veď pre sociálnu spravodlivosť možno pracovať aj mimo socialistickej strany, — tak hovorí článok Cirkevných listov, — ba niekedy ešte lepšie.

Slávny Snem!

Ak metódy, s akými chcú a chcú zničiť štát slovenský, teraz pripisujú Benešovi, tak táto ostrá kritika musí tieto metódy učiniť nesympatickými nielen v očiach katolíkov ale aj evanjelikov už aj preto, lebo tieto metódy stoja v službách takého socializmu, ktorý má protináboženské tendencie.

Smer slovenského Snemu vyrastal z tradícií ľudáckych, z tradícií kresťanských a preto sociálnu otázku svojimi zákonmi tiež riešil po kresťansky a nie podľa bezbožného socializmu. V tomto je svedomie slovenského Snemu tiež čisté a isté. Slovenskí ľudia netiahli do hôr preto, aby sa tu riešily veci proti náboženstvu a proti Cirkvi, ale preto lebo sa im nahovorilo, že je v nebezpečí ten štát slovenský, ktorý v duchu národa spravoval sa v prvom rade Božími zákonmi a mal kladný pomer k viere kresťanskej.

My sociálnu otázku sme sa usilovali riešiť na pôde parlamentu podľa zásad pápežských encyklik a s výsledkami môžeme byť spokojní. Tieto zásady vylučujú všetky krajné riešenia, a najmä také, ktoré smerujú aj proti náboženstvu.

Slovenský Snem sa nemusí hanbiť ani za svoju cirkevnú politiku, ktorá sa spravovala v úplnej shode s cirkevnými vrchnosťami, najmä na poli školskom a na poli zaopatrenia duchovných.

Vôbec za päť rokov sa tu v parlamente vytvorilo zdravé ovzdušie, ktoré našlo na riešenie všetkých verejných otázok zvláštne slovenské smernice, ktoré vyhovovali jednak duchu národnému, jednak kresťanskému. A najhlbší smysl jestvovania slovenského štátu javil sa práve v tomto ovzduší, v ktorom sa každému Slovákovia zaistila existencia bez toho, žeby to bolo na ujmu národných alebo náboženských tradícií Slovenska.

Ano, svedomie slovenského parlamentu je v tomto ohľade nielen čisté, ale aj

podložené sebavedomím dobre vykonanej práce.

No, toto svedomie dostalo v týchto dňoch zadosťučinenie aj z takej strany, z ktorej sme to mohli najmenej očakávať, zo slovenskej emigrácie.

Anglický týždenník „The Tablet“ uverejnil článok Dr. Štefana Osuského, bývalého vyslanca ČSR v Paríži, a to dňa 27. septembra 1944, teda celkom čerstvý článok. Dr. Osuský píše: „Je polutovania hodné, že československej emigrantskej vláde v Londýne nepodarilo sa dať Slovákom doma kongeniálnych vodcov. To znamená, že nie aspoň tak múdrych ako sú naši vodcovia. Je dosť podivné, hovorí Osuský, že londýnska vláda myslela, že to, čo Slováci najviac potrebujú, aby zachránili svoje duše, by bolo odpykanie za svoju t. zv. „zradu“ republiky a že zárukou nemožnosti opakovania novej zrady v obnovenej ČSR je ešte väčšie obmedzenie slovenskej slobody. Pre tento cieľ — tak píše Dr. Osuský, — londýnska československá vláda dňa 30. júna 1943 vydala slávnostné vyhlásenie, podpísané všetkými členmi vlády a vysielané londýnskym rozhlasom 10. novembra a 12. júla 1943. Podľa úradného komentára daného londýnskej tlačovej asociácii (London Press Association) 12. júla 1943 „vláda sa dohodla o vysielaní londýnskym rozhlasom vyhlásenia, podľa ktorého Slovensku nebude poskytnutá politická autonómia.“

Dr. Osuský zatracuje toto vyhlásenie, lebo vraj je jasné, že ono bolo zlou spojeneckou politikou. Naopak, píše Dr. Osuský, „pokladal by som za účinnú spojeneckú vojnovú politiku, keby spojenci poskytli Slovákom nádej na uskutočnenie ich zákonitých národných aspirácií.“

Ako z článku Dr. Osuského vysvitá, on má o tom vedomosti, že ľudia, ktorí hocakým spôsobom sa dostali do septembrového povstania, boli vlastne prívržencami Slovenska, ako úplne nezávislej republiky.

Hľa, slávny Snem, my sme uskutočnili roku 1939 onu zákonitú národnú aspiráciu slovenského národa, ktorej iba nádej by mali podľa Dr. Osuského prízvukovať spojenci, aby sa približovali ku slovenskej duši. Len slobodný slovenský štát môže celkom vyhovieť týmto aspiráciám.

Ináč Osuského článok je pre nás aj s inej stránky poučný. Osuský pokladá postoj Slovákov teda aj postoj Snemu z roku 1939 za zradu bývalej ČSR, ale konštatuje, že táto zrada nie je pôvodnou vinou, lebo ČSR zradili vlastne pražski ochrancovia ústavy vtedy, keď protiústavne dali súhlas k rozčleneniu republiky. Preto vraj ani gen. Viest nebol považoval za vlasteneckú chybu prijatie hodnosti generálneho inšpektora slovenskej armády v samostatnej republike slovenskej.

Slávny Snem!

My sme nie odkázani na to, aby sme mali absolúciu pre seba pre akési domnelé previnenie, ale je nám vzácne, že i naši odporcovia musia priznať čistotu našich úmyslov a tak potvrdiť nás vo vedomí statočného národného svedomia.

Avšak tým bolestnejšie sa nás všetkých dotkly náznaky, ktoré sa ukazovali v bezohľadnej praxi bansko-bystrických povstalcov, že totiž oni to odpykanie Slovákov berú vážne a svojimi súdmi a činmi sa usilovali odmlčať a zastrašiť tých našich najlepších a najsvedomitejších národných pracovníkov.

Zjavné sú nám miliardové škody, ktoré zapríčinila táto revolúcia, ale ešte zjavnejšie začínajú nám byť ešte väčšie škody na rozbitých dušiach, ktoré sa ťažko vzpomätajú z ovzdušia posledných dvoch mesiacov. V tomto ovzduší ich otravovala zdanlivá myšlienka, že je hriechom pracovať za národ, je zločinom obetovať za vlasť, je previnením slúžiť verejnosti, lebo hľa, tí najlepší musia toto všetko odpykať.

My za šesť rokov naopak pre sjednotenie národa neopovážili sme sa ukriviť ani tomu najzatvrdilejšiemu odporcovi nášmu, všetko sme sa usilovali hladko vybažiť, každého si získať len aby sme apriori vylúčili v budúcnosti každú možnosť a každý mravný titul k tomu, aby musel byť výkvet národa z púhej politickej pomsty odstránený a zničený.

No darmo je, ide tu o obrovské rozdiely vo svetonázorovom a mravnom postoji medzi nami a medzi tamtými. Tých šesť rokov nám nestačilo, aby sme odstránili vplyvy a výchovu predošlých dvadsať rokov. V mnohých prípadoch práve oné statky a možnosti, ktoré poskyto-

val jednotlivcom vo svojej veľkodušnosti slovenský štát, daly do rúk našim národným odporcom zbrane proti nám.

Preto sa tu i tam ozvala i taká námietka, že v súvisе s udalosťami na Slovensku zlyhala kresťanská morálka pre svoju mäkkosť, zlyhal náboženský sveto-vý názor Slovákov, zlyhal katolicizmus...

Slávny Snem!

Iste politická a štátnicka múdrosť má po ruke rozličné prostriedky, ktoré sa menia nielen podľa potreby ale aj podľa skúsenosti. No, doteraz nezlyhal nijaký spôsob vládnutia na svete, ktorý spôsob sa spravoval zásadami kresťanstva, najmä zásadami onej najvyššej duchovnej moci, ktorá nám dala na naše štátne počínanie svoje požehnanie.

O pravých príčinách nedávnych udalostí na Slovensku bude súdiť triezvejšie odstup času. My si teraz len jedno musíme veľmi silno, až fanaticky uvedomiť: to, že sme doteraz konali s čistým úmyslom a s čistým národným svedomím, a preto nielen že môžeme, ale musíme sa držať aj naďalej tej istej línie, na ktorú sme položili svoj štát v tej chvíli, keď sa k nemu hlásil celý oduševnený národ slovenský. Nedali sme sa odsotiť s tejto cesty vtedy, keď išiel proti nám nápor zvonka, a nedáme sa od neho odvrátiť ani teraz, keď sa nápor dostal medzi naše rady.

Kto má čisté svedomie, ten je spokojný, lebo je presvedčený, že slúžil pravde. a preto nebojácky očakáva súd dejín, — ten nemusí naprávať chyby okolo seba takými prostriedkami, ktoré by rúcaly jeho vlastné pevné zásady.

Svojich osvedčených zásad sa budeme držať aj tu v slovenskom Sneme. Doteraz sme hlásali, že národných pracovníkov treba odmeňovať, lebo tak to káže morálka. Taká odmena bola veľkým vyznačením. Nedávne udalosti nás naučily, že národní pracovníci musia byť v danom prípade pripravení aj na to, že za ich prácu a obetavosť môžu byť aj prenasledovaní, týraní a ničení. Takúto stálu pripravenosť nám káže vyššia morálka, a takto pripravený človek nosí v srdci svojom ešte vyššie vyznamenanie. A bez pochybnosti najvyššiu morálku preukazuje a najvyššie vyznamenanie si zasluhuje vojak, ktorý za svoju vlasť ide aj do smrti.

Slávny Snem!

Nás všetkých pasujú tieto časy na rytierov zodpovednosti a na vojakov národa.

Slovenský parlamentárny život je suverénnym prejavom slobodného národa v slobodnom štáte. Ako sme ho doteraz žili s čistým svedomím, budeme ho žiť aj naďalej po tých najťažších otrasoch vojnových dejín. Neopustíme túto pozíciu povinnosti, práce a cti, neopustíme svoje najvyššie mravné hodnoty, ktoré nám chcely dni a týždne nešťastia vyraziť z rúk. Stávame sa nielen pracovníkmi, ale aj bojovníkmi, vojakmi týchto hodnôt. Tieto hodnoty sú: Boh a národ!

Odporúčam, aby Snem vládnv návrh zákona prijal. *(Hlučný potlesk. Poslanec Čarnogurský: Teraz by mala vláda povedať o udalostiach na východnom Slovensku. Tam sa stáva tragédia, proti ktorej doterajšie udalosti sú ničím.)*

Predseda Dr. Sokol *(cengá)*:

Prosím, pán poslanec, máte možnosť prihlásiť sa o slovo a hovoriť na parlamentnej tribúne a nie v lavici.

Predseda Dr. Sokol *(cengá)*:

Viac rečníkov sa neprihlásilo, vyhlasujem preto rozpravu za skončenú.

Záverčné slovo má zpravodajca pán poslanec **Hancko**.

Zpravodajca **Hancko**:

Zriekam sa slova.

Predseda Dr. Sokol:

Pán zpravodajca zriekol sa slova, preto nasleduje hlasovanie.

Budeme hlasovať o osnove zákona, ktorým sa menia ustanovenia zákona o služobných platoch opatrovateliiek na niektorých nešťátnych opatrovniach.

Zisťujem, že Snem je schopný sa usnášať.

Osnova má tri články, nadpis a úvodnú formulu.

Pozmeňovacích návrhov niet, dám preto hlasovať o celej osnove naraz podľa zprávy výborov.

Sú návrhy na opravy alebo zmeny textu?

Zpravodajca **Hancko**:

Nie sú.

Predseda Dr. Sokol:

Zmeny nie sú.

Kto súhlasí s osnovou, to jest s jej tromi článkami, nadpisom a úvodnou formulou podľa zprávy výborov, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu zákona podľa zprávy výborov.

Predseda Dr. Sokol *(cengá)*:

Týmto je vybavený 2. bod programu. Nasleduje 3. bod, ktorým je:

3. Zpráva rozpočtového výboru o usnesení úsporného a kontrolného výboru o darovaní budovy bývalého štátneho gymnázia a telocvične v Ružomberku.

Zpravodajcom je pán poslanec Ján **Hollý**.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca **Hollý**:

Slávny Snem!

Prezídium Ministerstva financií predložilo návrh Ministerstva dopravy a verejných prác na darovanie, resp. bezplatné prenechanie štátnych nehnuteľností v Ružomberku vo výmere 935 štvorcových metrov obci Ružomberku. *(Predsedania sa ujal podpredseda Dr. Opluštil.)*

Mesto Ružomberok uchádza sa vlastne o vrátenie budov s príslušným pozemkom, ktoré darovalo štátu roku 1928 pre ciele štátneho reálneho gymnázia. Budovy sa teraz už nepoužívajú, lebo gymnázium bolo umiestené v novostavbe.

Úsporný a kontrolný výbor vyslovil súhlas s darovaním nehnuteľnosti a Najvyšší kontrolný dvor zaujal k veci tiež kladné stanovisko.

Rozpočtový výbor konštatoval, že nehnuteľnosti boli darované štátu len pre ciele štátneho gymnázia. Tento cieľ po minulé, je preto žiadosť mesta odôvodnená. Budovy sú vo veľmi zlom stave, nepoužívajú sa a štát nemieni ich reštaurovať. Mesto hodlá v nich umiestiť priemyselnú školu textilnú a papiernickú.

Z týchto dôvodov navrhuje rozpočtový výbor slávnemu Snemu, aby vyslovil súhlas s darovaním nehnuteľnosti prijatím návrhu usnesenia, ktorý nasleduje za výborovou zpravou. *(Potlesk.)*

Podpredseda Dr. **Opluštil** *(cengá)*:

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Pán poslanec **Hollý** ako zpravodajca rozpočtového výboru navrhuje, aby Snem prijal osnovu usnesenia, ktorá nasleduje za výborovou správou.

Kto súhlasí s osnovou usnesenia podľa zprávy výborovej, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu usnesenia podľa zprávy výborovej.

Podpredseda Dr. **Opluštil (cengá):**

Týmto je vybavený 3. bod programu. Nasleduje 4. bod, ktorým je:

4. Zpráva rozpočtového výboru o usnesení úsporného a kontrolného výboru o darovaní pozemku Štátnej nemocnice v Topolčanoch na zriadenie asfaltového chodníka.

Zpravodajcom je pán poslanec Ján **Hollý**.

Dávam mu slovo.

Zpravodajca **Hollý:**

Slávny Snem!

Prezídium Ministerstva financií predložilo návrh Ministerstva dopravy a verejných prác na bezplatné odstúpenie štátnej nehnuteľnosti obci Topolčanom na zriadenie asfaltového chodníka vo výmere 90 m².

V roku 1939 Slovenská krajina prepustila zadarmo časť pozemku Krajínskej verejnej nemocnice v Topolčanoch vo výmere 36 m² obci Topolčany na zriadenie asfaltového chodníka s podmienkou, že

obec Topolčany na svoj náklad preloží terajší nemocničný plot do novej regulačnej čiary. Obec túto podmienku splnila, ale pri vyhotovení geometrického plánu sa ukázalo, že na zriadenie chodníka je potrebný pozemok vo výmere 90 m² a nie vo výmere 36 m². Majetok Slovenskej krajiny prešiel podľa § 78 zákona č. 190/1939 Sl. z. do vlastníctva štátu, preto požaduje obec od štátu, aby súhlasil s odstúpením pozemku vo väčšej výmere, než bolo pôvodne povolené.

Rozpočtový výbor konštatujúc, že aj úsporný a kontrolný výbor, ako aj Najvyšší kontrolný dvor zaujali k veci kladné stanovisko, navrhuje slávnemu Snemu, aby vyslovil súhlas s darovaním nehnuteľnosti prijatím návrhu usnesenia, ktorý nasleduje za výborovou správou. *(Potlesk.)*

Podpredseda Dr. **Opluštil (cengá):**

K slovu sa nikto neprihlásil, preto rozprava nebude.

Nasleduje hlasovanie.

Pán poslanec **Hollý** ako zpravodajca rozpočtového výboru navrhuje, aby Snem prijal osnovu usnesenia, ktorá nasleduje za výborovou správou.

Kto súhlasí s osnovou usnesenia podľa zprávy výborovej, nech zdvihne ruku.

(Deje sa.)

Zisťujem, že Snem prijal osnovu usnesenia podľa zprávy výborovej.

Podpredseda Dr. **Opluštil (cengá):**

Týmto je program dnešného zasadnutia vyčerpaný.

Oznamujem, že najbližšie zasadnutie Snemu svolám písomne.

Zaklučujem zasadnutie.

(Koniec zasadnutia o 17. hod. 28. min.)